

Godtbeftindende og Afbenyttelfe; kun ønskede ieg om mueligt at Paatalen fkeede *inden Feflen*.

Kbhvn: d: 13<sup>de</sup> Octobr: 1819. —

S. T.

Hrr: Iustitsraad og Professor **Baggesen**

i

Kiøbenhavn.

## VII.

**Af Christian Gyldenkrønes Rejsebog.**

Ved **Gustav Ludvig Wad.**

I det kongl. Bibliotheks nye Manuscriptsamling gjemmes under Nr. 1319, Fol., en Bog med følgende Titel: »Hr. Gyldencrones Reise-bog fra 1694 til 1699 Igiennem Tydskland, Holland, Frankrig, Italien, Polen og Sverrig. Sammenskreven af Etatz-Raad Paulsen, som var bemte Hr Christian Gyldencrons Hofmester paa hans Udenlands-Reise. Forfatteren til Manuscriptet, der forevrigt ikke er Originalen, er Matthias Poulson, død 1729 som Etatsraad og Landsdommer i Jylland, der som kgl. Secretair ledsagede Jens Juel til Sverrig<sup>1)</sup>; den Baron Christian Gyldenkrone, hvis Hofmester han var, døde 1746 som Gehejmerraad, Stiftamtmand og Besidder af Baroniet Vilhelmsborg (jvfr. foregaaende Bind S. 57). Rejsebogen indeholder væsentlig Skildringer af de Lande og Stæder, de Rejsende besaa; men af og til finder man ogsaa Oplysninger om Landsmand, de traf paa; saaledes fortæller Forfatteren, der stedse taler i Gyldenkrønes Navn, ved at omtale, at han (1695) besaa Galejerne i Marseille, følgende:

»Jeg fandt paa samme Galere en Graboe<sup>2)</sup>, som sagde sig at være Marskal Rabe<sup>3)</sup> nærpaaarørende; hans Forseeelse havde været

<sup>1)</sup> Hofman, Danske Adelsmænd II, 44; jvfr. dette Tidsskrifts foregaaende Bind S. 58.

<sup>2)</sup> Grabow.

<sup>3)</sup> Raben.

denne, at han paa Torvene i Paris flouterede sig adskilligt til, hvilket efter hans egen Beretning skete alene pour rire og efter Væddemaal, han som et ungt og flygtigt Menneske gjorde derom med andre. Mens en Dag, da han saaledes havde practiseret sig et Par rare Duer til, kom Vagten efter ham, hvorpaa han retirerede sig i et Hus og, for ej at lade sig tage, stak tre af Vagten ihjel. Samme Graboe bad mig vemodig at intercedere for ham hos Envoyé Meiercrone og fortalte vidtløftig sin Elendighed og gav mig et Brev til Envoyéen, som jeg og leverede ham; mens han svarede mig, at der ofte om samme Graboe var indgiven Memorialer til Hs. Majestæt og at der var aldeles ingen Haab til hans Frihed.«

Ved Academiet i Angers traf Gyldenkrone (1695) Christian Ludvig v. Plessen<sup>1)</sup>, som forblev ikkun kort.« Fra Florentz, hvor han opholdt sig 1696, fortæller han: »Staldmester Harstals Søn<sup>2)</sup> var premier gentilhomme hos Cardinal de Medicis, som havde foræret ham et propre Lythus uden Byen, hvor jeg var 2 à 3 Gange for at komme ham i Tale; men han var paa Landet udrejst.«

Samme Aar var han i Rom og fortæller da: Jeg taledes i Rom med tvende danske Jomfruer Reedtz, som begge vare i Kloster<sup>3)</sup>. Deres Fader havde været Ambassadeur i Spanien, hvor han og døde. Blandt anden Discurs spurgte jeg dem, om de havde noget i Danmark at befale hos deres Venner og Paarørende, da det kunde ske ved mig. De takkede mig med Ønske, at det altid maatte gaa deres Fæderneland vel, sagde, at de passerede Tiden med største Fornøjelse, som kunde have i Verden, og angrede dem, at deres Paarørende udi Danmark ej vare bedre oplyste i deres Saligheds Tro og Lærdom, bad mig hilse saa mange, som endnu levede af sal. Cantsler Reedtz's Børn, hvilke vare dem nærmest i Byrd og Blod. Den ældste af samme Jomfruer var hæsliq af

<sup>1)</sup> Gehejmerraad, Ridder af Elephanten, f. 1676, død 1752.

<sup>2)</sup> Hans Ulrik von Harstal, Søn af Oberstaldmester, Ridder Christian Ulrik v. Harstal (Benzons Stamtavler).

<sup>3)</sup> Jørgen Reedtz til Vedø, Ambassadeur i Spanien, Broder til Cantsler Peder Reedtz, havde ifølge Hofman, Danske Adelsmænd II, 143 Tab., bl. a. Døtrene Birgitte Sophie og Charlotte Amalie, der begge gave sig i Kloster i Rom; de skulle være døde omtrent 1741 (anf. Skr. S. 148).

Skabning og derhos stor. tyk og fed; men den yngste, som var brunette, derimod meget smuk baade af Ansigt og Taille.

Den 27. October 1697 forlod Gyldenkrone Haag og kom den 9. November til Hamborg i Følge af Monsr. Christian Ludvig von Plessen samt afgangne Capitain Jørgen Sehested, som begge havde gjort Compagni med mig fra Holland, var den 17. dito paa min Gaard Vilhelmsborg, hvor jeg forblev til den 25., da jeg begav mig paa Rejsen til Kjøbenhavn, og under Vejs paa Roeskilde Apothek erfarede jeg af Justitssecretair Seckman, at min Hr. Fader<sup>1)</sup> var af Hs. Majestæt beordret ufortøvet at gaa som Ambassadeur extraordinaire til Sverrig og at jeg skulde følge med hannem, hvilket ved min Ankomst til Kjøbenhavn den 1. December blev mig af min Hr. Fader selv confirmeret, og vi den 7. derefter tog Natteleje i Helsingborg og den 18. ankom til Stockholm. Under Vejs blev min Hr. Fader, som ved saa høj en Alder ej vel kunde taale Vinterens Rigueur, heftig angreben af Podagra, hvorudover vi kom langsom frem. og var Legationssecretair Paulsen sendt for i Vejen, som Nat og Dag ilede for Kroningen. da han og den 14. December kl. 7 om Morgen kom til Stockholm, som Hs. Majestæt itzige Konge af Sverrig, Carl XII, kl. 10 om Formiddagen blev kronet.

Samme Dag havde den danske Envoyé extraordinaire, forrige Obersecretair Bolle Luxdorf<sup>2)</sup>, ladet anrette et prægtig Festin, hvortil en stor Del af Hoffet saavel Fruentimmer som Mandfolk indfandt sig; og da de sad midt under Maaltidet. sprang Vinduerne af Kanon-skud ind i Salen, hvorved Envoyéen blev bestyrtet. ej vidende, at saa nær ved kunde være Stykker. skikkede en Laquai ud at erfare dets Beskaffenhed, fik det Svar, at langs med Brandmuren, som for Gaarden stod ud til Gaden, var plantet 12 Stykker, alle med danske Vaaben paa. hvoraf blev given 8 Salver, og anstillede de da nærværende svenske Cavalerer sig, ligesom de derover vare fortrydelige. Envoyéen uden at gjøre ringeste Mine, at sligt

<sup>1)</sup> Gehejmerraad, Baron Jens Juel, hvis anden Hustru, Regitze Sophie Wind († 1692), i sit første Ægteskab var Moder til Chr. Gyldenkrone.

<sup>2)</sup> Om ham se dette Tidsskrifts 1ste Bind S. 37 ff.

toucherede ham, [sagde] hautement, Messieurs, kommer nogen af Eder til Danmark, kan I finde Medaillen omkert og se i Steden for 12 over 24 Stykker med svensk Vaaben paa; dog skulde jeg tvile, at Hs. Majestæt min Herre nogensinde fandt Behag at lade dem saaledes sætte for den svenske Envoyés Gaard, hvorpaa Envoyéen tog et stort Glas og begyndte den Sundhed: vives (sic) les beaux esprits.« — — —

»Imidlertid Hoffet var borte<sup>1)</sup>, lejede min Hr. Fader et lidet Lystslot kaldet Søgaard, liggende 1 Mil fra Stockholm, hvor han med sin Familie og Suite opholdt sig, indtil mod Tiden Kongen ventedes tilbage igjen. Desimidlertid blev Hr. Envoyé Luxdorf haardt angreben af Podagra. og for at lindre Pinen overtaledede han Doctor Gruvium at slaa en stærk Spiritus om Fødderne, som slog ham strax op for Hjertet, saa han hastig døde<sup>2)</sup>). Sidst i September kom Hs. Maj. Kongen af Sverrig tilbage igjen, og i October kom Hr. Etatsraad Christian Sehested til Stockholm som Envoyé extr. at succedere sal. Bolle Luxdorph«.

Den 15. Februar 1699 rejste Juel og Gyldenkrone fra Stockholm og kom den 6. Marts tilbage til Kjøbenhavn.

<sup>1)</sup> I August 1698 var Kongen rejst fra Stockholm.

<sup>2)</sup> Luxdorph døde den 5. Septbr. 1698.